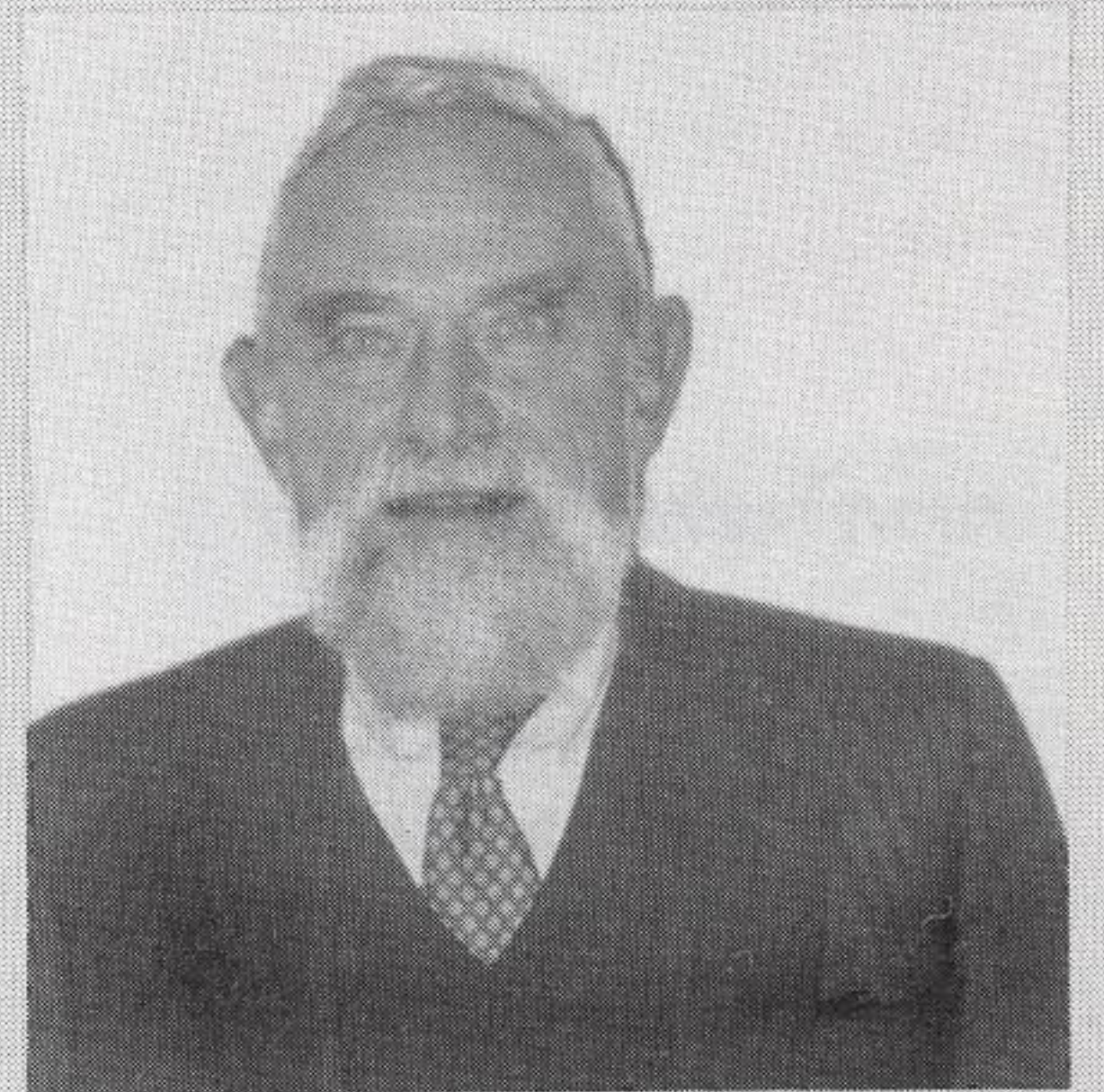

פרופ' חיים יונה גרינפלד ז"ל

פרופ' חיים יונה גרינפלד ז"ל באספה הכללית של האקדמיה שבה הוענקה לו תעודת חבר באקדמיה - חנוכה תשנ"ה

חיים יונה, שכונה בפי כל ידידיו ומכריו ג'ונאס (Jonas), גרינפלד נולד בברוקלין בשנת 1926 וגדל בברונקס. הוא התחנך בישיבות קטנות ולאחר מכן למד כעשר שנים בישיבת "תורה ודעת" ששכנה אז בווייליאמסבורג. חינוך יהודי שורשי זה הקנה לו את הבסיס האיתן והרחב לעבודותיו המדעיות בעתיד וגם הניח את היסודות לידיעותיו המעשיות בלשון הארמית. לשון זו - שהוא הפך להיות אחד מחוקריה המובהקים - היתה חביבה עליו מגיל צעיר. הוא סיפר שסבו הבטיח להעניק לו חמישים דולר - סכום גדול בתקופת המשבר הכלכלי דאז - אם עד חגיגת הבר-מצווה שלו ילמד את כל תרגום אונקלוס.

עוד כתלמיד ישיבה התחיל ללמוד בכוחות עצמו את השפה הערבית וכסטודנט לספרות אנגלית באוניברסיטה מצא זמן להעמיק את ידיעותיו בשפה זו אצל א"ס יהודה ז"ל, ובזמנו הפנוי אף למד בלשנות שמית משווה אצל ו' לסלו יבלח"א. ואולם המפנה בקריירה האקדמית שלו חל בהיותו סטודנט לתואר שני בספרות אנגלית באוניברסיטת ייל, כאשר במסגרת לימודי החובה בבלשנות הודו-אירופית שמע קורס בשפה החתית אצל א' גצה (Goetze). גצה השפיע

עליו לשנות כיוון, וג'ונאס השלים בייל בשנת 1954 את לימודיו לתואר דוקטור בלימודי המזרח הקדמון. נושא עבודת הדוקטור שלו - שמעולם לא פרסם אותה - היה מעמדה הלוקסיקלי של לשון חז"ל, נושא בלתי שגרתי בתקופה ההיא.

במשך שבע-עשרה שנה (1954-1971) לימד ג'ונאס באוניברסיטאות בארה"ב (Berkeley, UCLA, Brandeis), ובתקופה זו ביסס את מעמדו כחוקר הן בזכות מאמריו המקיפים שעסקו בעברית, אוגריתית, כנענית, ובמיוחד בכל ענפי הארמית מתחילתה ועד לתקופה המוסלמית, הן בזכות פעילותו בארגונים המקצועיים American Schools of Oriental Research, American Oriental Society, Society of Biblical Literature-והשתתפותו הקבועה בכנסים של הארגונים האלה. כשהוקמה בשנת 1966 ועדה חדשה לתרגום ה"כתובים" במסגרת מפעל תרגום התנ"ך לאנגלית של Jewish Publication Society, טבעי היה שג'ונאס הוזמן להיות אחד מחבריה.

בשנת 1971, עם כינון המחלקה לשפות שמיות עתיקות באוניברסיטה העברית בידי מ' גושן-גוטשטיין המנוח, עלה ג'ונאס ארצה עם משפחתו ומהר מאד התערב בחיים האקדמיים כאן. יותר מכל חוקר אחר בתחומו הוא התאפיין ברב-גוניותו וברוחב התעניינותו בכל הקשור למזרח הקדמון וליהדות. בכתיבתו המדעית ובפעילותו המקצועית פרץ את המסגרות הממודרות של המחלקות האקדמיות הנהוגות באוניברסיטאות בארץ. כך, למשל, הוא היה פעיל ב"חברה לחקירת ארץ ישראל ועתיקותיה", ומשנת 1976 ועד יום מותו אף ערך את כתב-העת המדעי שלה - Israel Exploration Journal - הישג יוצא דופן לחוקר שלא היה ארכיאולוג מקצועי (את ידיעותיו הראשונות בארכיאולוגיה זקף לזכות פרופ' ה' אינגהולט, המומחה לתדמור, שאצלו למד בייל). כמו כן, הוא היה חבר מערכת של כרכים רבים של "ארץ ישראל" ופרסם בהם מאמרים רבים.

משנת 1990 שימש ג'ונאס חבר גם בוועדה הבינלאומית החדשה שעסקה בהוצאה לאור של מגילות מדבר יהודה.

השפעתו הרבה בעולם האקדמי בארץ ובחו"ל נבעה לא רק מלמדנותו המופלגת אלא גם מאישיותו המיוחדת ומאירת העיניים. לא אפריז אם אומר שחוג מכריו וידידיו בארץ ובחו"ל היה כה עצום ורב-גוני שלא היה מבייש מניין חוקרים. קשריו נבעו מרצונו להכיר את החוקרים העוסקים בכל התחומים שהוא נגע בהם במחקריו, והוא גמל להם בהכנסת האורחים הידועה שלו בעת ביקוריהם בארץ ובעצות שהעניק להם כשפנו אליו. אפילו ביומו האחרון - לפי דרכו האופיינית - בילה את הבוקר בסיוור במוזיאון ישראל עם חוקר גרמני צעיר שביקר בארץ.

לג'ונאס היו קשרים עם מוסדות אקדמיים רבים בארץ. הוא לימד כמה שנים באוניברסיטת בראיילן (1979-1984). הוא קיים קשרים הדוקים עם Albright School of Biblical Archeology וישב בחבר הנאמנים שלו. הוא הכיר היטב את החוקרים ב-Ecole Biblique, ונהג לבקר בספרייתו מדי יום שישי ולקרוא את הספרות המדעית המעודכנת.

ג'ונאס פרסם מאמרים רבים בתחומים המגוונים שבהם עסק. רבים מהם פורסמו בעקבות ההרצאות שנשא בכנסים המדעיים הבינלאומיים שהוזמן להשתתף בהם לעתים מזומנות או היו תרומות לספרי יובל או לספרי זכרון של יידיים (רשימה מלאה של מאמריו תופיע בקרוב בספר היובל שהוכן לכבודו). ג'ונאס הספיק לראות הגהות סופיות של הספר כמה חודשים לפני מותו). מאמריו מצטיינים בהירות מחשבה, בהצגה ברורה של הנושא ובסקירה מקיפה של הספרות הרלוונטית שלא נועדה להרשים את הקורא אלא לשטוח לפניו את חומר הרקע לחידוש שבמאמר ולהנחותו בקריאה עצמאית.

כותב שורות אלה היה שותף איתו בכתיבת שלושה מאמרים. את האחרון שבהם סיימו רק יומיים לפני מותו.